

γράμματα συντελείται και με την αδιάκοπη εμφάνισή των ζούν και αυτά σαν ψιλικατζίδες, μέρα με την ημέρα.

Ἄπ' τὴν ἄλλη μεριά, ὅσο χαμηλότερα κατεβαίνει ἡ ἀξία, τόσο τὸ ὄνομα ἀνεβαίνει. Ἡ ὕψωση ἀνάλογη τῆς ἐλαφρότητος, ἢ συντήρηση τεχνιτῆ, ἀλλὰ ὁ θάνατος βέβαιος, μὲν αὐτὰ πάφουν νὰ κυκλοφοροῦν με εὐκολία καὶ προχειρότητα, ἢ μὲν μόλις περάσει ἢ πρόσυχη γιὰ τὰς των, ἐξανεμισμένη στὸ πρῶτο φύσημα.

Γιὰ τὰ ὀνόματα ὅμως ἐκεῖνα ποὺ ἐσημείωσαν ἓνα ἔργο καὶ ἐθεμέλιωσαν ἓνα σταθμὸν κισσόπλεχτον, τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει.

Ἐξω ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ ἀπὸ τὸ συχνὸ πέρασμα ζούν πρὸς τὸ παρὸν μόνο στὴ νοσταλγία καὶ στὴν ἐπιθυμία τοῦ πνεύματος, ἕως τὴν ἡμέραν τῆς ἐπαγγελίας καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναστάσεως, τὴ βεβαία.

Τότε, στὸ Πάνθεο τῆς νεοελληνικῆς πνευματικῆς θρησκείας, τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως τῆς **Φιλολογικῆς σελίδας τῆς γραμμένης σὲ δύο γλώσσες**, τοῦ **Τοίχου**, ἂν θυμοῦμαι καλὰ τὸν τίτλο ἐνὸς ἄλλου τοῦ ἀριστουργήματος, καὶ τοῦ μικροῦ **Γατιοῦ**, τὸ ὅποιον σκληρόκαρδα παιδιὰ ἐθανάτωσαν, παίζοντας ὥρες με τὴν ἀγωνιζόμενη καὶ σφαδάζουσα ἀπορία τῆς ἀόπλου ἀθῶας ὑπάρξεώς του, τότε λέγω, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μητόσκη, θὰ σκαλιστεῖ βαθειὰ καὶ ἀπὸ μακριὰ εὐνάγνωστο ἀνάμεσα σὲ ὀλίγα ἄλλα ὀνόματα, ἰσότιμα καὶ ἰσάξιά του. Τότε τὸ ὄνομα τῆς **Συκῆς** ἀριστουργήμα θὰ εἶνε κοινὸν κτήμα καὶ ὁ **Χρυσοθήρας** ἢ πῶς βαθειὰ ψυχολογημένη ἡθογραφία, μιᾶς ἐποχῆς ποὺ θὰ ἔχη πλέον λείψει καὶ ἀπὸ τῆ ἀνάμνησιν, ἀναπαράστασι ἀπαράμιλλη προσώπων καὶ πραγμάτων.

Ἔως τότε, ἡ νεκροφάνειά του εἶνε ἱερή, ἐπιβλημένη καὶ ἡ κρεπούμενη ἀντάμοιψη τῶν Θεῶν—ἡ ὀφειλόμενη προφύλαξί του.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ "ΚΗΠΟΥΡΟ,"

ΤΟΥ ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΘ ΤΑΓΚΟΡ

Μοῦ εἶπε με σιγανὴ φωνή:

— Ἀγάπη μου, σήκωσε τὰ ματάκια σου!

Τοῦ φέρθηκα σκληρά.

— Φύγε ἀπὸ δῶ, τοῦ εἶπα.

Μὰ κείνος δὲν κουνήθηκε.

Στάθηκε μπροστά μου, ἔσφιξε καὶ τὰ δύο μου χέρια στὰ δικά του. Τοῦ εἶπα:

— Ἄφισέ με!

Μὰ δὲν ἔφυγε.

Ζύγωσε τὸ πρόσωπό του κοντὰ στ' ἄφτι μου. Τοῦ ῥιξα μιὰ ματιὰ καὶ τοῦπα:

— Τί ντροπή! . . .

Μὰ δὲ σάλεψε ἄπ' τὴ θέση του.

Τὰ χεῖλια του ἀγγίσανε τὸ μάγουλό μου. Ἄρχισα νὰ τρέμω καὶ τοῦ εἶπα:

— Μεγάλη, ἀλήθεια, ἡ τόλμη σου!

Μὰ ποῦ ντροπὴ ἄπ' αὐτόν!

Ἐβαλε στὰ μαλλιά μου ἓνα λουλούδι. Τοῦπα:

— Ἀνόφελα πασικίεις!

Μὰ στάθηκε ἀκίνητος.

Πῆρε τὸ στεφάνι ἄπ' τὸ λαϊμό μου κ' ἔφυγε.

Καὶ τώρα;

Θρηνώ καὶ λέω τῆς καρδιάς μου:

— Ἀχ! Γιατί δὲν ξαναγουρίζεις;

Κ. ΤΡΙΚΟΓΑΙΔΗΣ

ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ Κ' ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΕΣ

Ἡ Πανεπιστημιακὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ διάλεξε γιὰ καθηγητὴ τῆς ἔδρας τῶν «Νεωτέρων Λογοτεχνιῶν» τὸν κ. Ἀριστομένη Προβελέγγιο. Τὸνομα τοῦ ποιητῆ γνωστό σὲ παλιούς καὶ σὲ νεώτερους, συντραπεμένο πάντα με τὸ σεβασμὸ ποῦ τοῦ πρέπει. Ὅμως ἡ ἐκλογὴ του ἀτυχη καὶ κακοροϊκτικὴ, ὅπως ὅλες, δίχως ἐξαίρεση, οἱ τελευταῖες ἐκλογές τῆς ἴδιας Σχολῆς, καὶ γιὰ τίς ἄλλες ἔδρας.

Τὸ Πανεπιστήμιο εἶναι ἄρρωστο ἀπὸ μανταρινισμό. Κάθε μετριότητα ἐπιστημονικῆ, κάθε στερίωση ἀποτραβηγμένη σὲ σύνεφα σοφίας ἀμφίβολης, κάθε κομμένη ὁρμή, κάθε λυγισμένη μέση, χώθηκε κάτω ἀπὸ τὰ φτερά τῆς κουκουβάγιας καὶ ρουχαλίζει δυνατὰ τὸν ὕπνο τῆς ἀμεριμνομέρινας. Φυσικὸ τέτοιος κύκλος νὰ τραβᾷ τοὺς ὅμοιους του, καὶ νὰ γιὰτί οἱ τελευταῖες ἐκλογές ἀναδείξανε καὶ τέτοιους καθηγητές.

Ὅμως γιὰ τὴν ἔδρα τῆς ἔρευνας τῆς Νεώτερης παγκόσμιας Λογοτεχνίας εἶτανε μιὰν ἐξαίρεση ἐπιβλημένη. Κι ἂν θέλωνε νὰ τιμῆσουνε τὴ Σχολή, ἔπρεπε νὰ κοιτάξουνε γύρω τους με μάτια ἔξω ἀπὸ τὴ ρουτίνα καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα. Τάχα δὲν μποροῦσε ἄλλος στὴν Ἑλλάδα νὰ πάρῃ ἀπάνου του τὸ τέτοιο μάθημα, με μιὰ βεβαιότητα πὼς θὰ τὸ φέρῃ στὸ λαμπρὸ δρόμο ποῦ τοῦ ἀξίζει;

Κι ἂν μπορῇ δίκια νὰ ὑποστηρίξῃ κανεὶς πὼς ἡ ἔδρα τοῦτοι ἀπαιτεῖ κατάρτιση ἐπιστημονικῆ, φιλολογικῆ, παρὰ ποιητικῆ διάθεσι, ὅπου μόνο στηρίζεται ἡ ἀξία τοῦ κ. Προβελέγγιο, δὲ θὰ εἶτανε ἀραγε δυνατὸ μέσα στοὺς φιλόλογους μας νὰ βρεθῇ ὁ ἐκλεκτός;

Ἐχομε τὸν Παλαμά, ποῦ ἐξὸν ἀπὸ τὸ κολλοσσαῖο του ποιητικὸ ἔργο, ἀστείρευτη πηγὴ γιὰ τοὺς νεώτερους, ἔχει νὰ δεῖξῃ μὸρφοση φιλολογικῆ, κατάρτιση ἐπιστημονικῆ πρώτης γραμμῆς, κι ἀκόμα μελέτες γιὰ συγγραφείς καὶ ποιητάδες Ρωμιοὺς καὶ ξένους, χαρακτηριστικῆς καὶ πλημμυρισμένης ἀπὸ σοφία καὶ γνώση.

Βέβαια ένας Παλαμάς έχει τις προτιμήσεις και τις ιδέες του, που μπορεί να δεχτούνε συζήτηση κι αντίλογα σε ώρισμένους δρόμους και σταθμούς. Μ' αυτό δε θα πη πως δεν έχουν την άτομική του βαρύτητα και τον ιδιαίτερό του χαρακτήρα, που είναι κάτι σημαντικό για τις ξεχωριστές στά γραμμάτα προσωπικότητες. Έπειτα τούτο θα έδινε, με την ακαδημαϊκή του διδασκαλία, μιάν άφορμή στους νεώτερους να μιλήσουνε, να συζητήσουνε, να πολεμήσουν, αν είτανε ανάγκη. Ένω τώρα ; Με τή μούχλα και με τὸ νερόδροστο κριτικό φαί, με σελίδες αντιγραμμένες και με ξένες αντίληψεις, ή έδρα δε θάχη καμιά σημασία και κανένα σκοπό, κ' έτσι θα μείνη μόνο τὸ επίσημό της όνομα, ενώ θα λείπη ή ούσία, ή ανάγκη που τή δημιουργήσε.

Η γενικότητα που δόθηκε στο μάθημα τούτο και ή έκτασή του είναι τέτοια που να αποκλείη κάθε ειδικότητα για τή με λεπτομέρεια εξέταση τής παγκόσμιας νεώτερης λογοτεχνίας. Η ανάγκη λοιπόν θα περιορίση τή διδασκαλία στην κριτική και συγκριτική ανάπτυξη τής ιστορίας των λογις λογοτεχνιών, και τὸ σταμάτημα στις δυνατές προσωπικότητες που χαρακτηρίζουνε σταθμούς κ' εποχές, κι απ' όπου ξεκινώντας κι ανεβαίνοντας στις κορφές θα μπορούν οι μελετητές, να πιάνουν μ' ένα βλέμμα όλα τὰ σχετικά και συγκαρινά ζητήματα.

Η φιλοσοφική Σχολή με τή μελέτη τής αρχαίας ελληνικής και λατινικής φιλολογίας και μ' όλα τὰ μαθήματα, βασισμένα σε ξεσάλισμα παλιών καιρών, καταφέρνει ν' αποξενώνη τέλεια από τὸ σημερινὸ κόσμο τὸς ἀποφοίτους τής. Έτσι ξεφυτρώνουν οι δασκάλοι, περιωρισμένοι στο πνεύμα και στην αντίληψη, τριγυρισμένοι από τή νέκρα, στερημένοι από ζωή κι αέρα. Η έδρα των «Νεωτέρων Λογοτεχνιών» έχει τὸ μεγάλο σκοπό, να τὸς συχρονίση, να τὸς κινήση τὸ διαφέρο για τή σημερινή κοινωνία και ζωή, για τή νεώτερη αντίληψη τοῦ κόσμου από τή γύρο μας ποίηση. Οι αιτίες τής ποίησης αὐτῆς, ή εξέλιξή τής, ὁ σκοπός τής, οι τεχνολογίες τής, ή επίδρασή τής στο νέο πνεύμα, είναι τὰ ζητήματα που με θερμή πρέπει να παρουσιάση στους ἑλληνόπληχτους και λατινόπληχτους σπουδαστές, για να τὸς ἰσρορηπήση τή μόρφωση, που τή θλίδει μιὰ καταστρεφτική μονομέρεια. "Αμα λοιπόν ή διδασκαλία αὐτή δεν έχει τή δύναμη να φέρη τὸ τέτοιο ἀποτέλεσμα, ποιός ὁ σκοπός τής ;

Για τούτο ἐπιληπτική είτανε ή ανάγκη τής Σχολῆς να προσέξη στα πρόσωπα. Κι αν ὁ Παλαμάς, δεν μπορούσε να τής σταματήσει τήν ἐκλογή, τάχα γιατί να μη ρίξη μιὰ ματιὰ γύρο τής για πρόσωπα νέα, μὰ με ὀρμή κ' ἐπίγνωση τοῦ ἔργου : Ὁ Κωνσταντίνος Χατζόπουλος θα είτανε από τὸς πρώτους που θα ἔπρεπε να τραβήξη τήν ἐκλογή, αν προσέχανε στην ἐργασία και στην μπόρεσή του. Ὁ Νίκος Ποιρίωτης συγκεντρώνει αξιοζήλευτα προσόντα, μ' ὅσο κι ἂν δεν ἔδειξε τήν ὄρεξη ἴσα με τώρα μιὰς κριτικής ἔρευνας. Δεν πιστεύουμε πως ἐμπόδιο για τήν ἐκλογή τέτοιων προσώπων,

είταν ή ἑλλειψη διπλώματος τής Φιλοσοφικής Σχολῆς, που ἀπαιτεί ὁ Νόμος. Γιατί ή τυπική τούτη δυσκολία εὐκολα διορθώνεται, και τιμὴ θα είτανε για τὸ Πανεπιστήμιο, αν πριν από τήν ἐκλογή ἔδινε τὸν τίτλο τοῦ διδάχτορα σε ἀνθρώπους που ή ζωή τους ἀφιερώθηκε στη φιλολογία. Μὰ και μέσα στους νέους διδάχτορες, θα βρίσκανε αν ζητούσανε, τὸ Γιάννη Ἀποστολάκη, που ἔδειξε με μιάν ἀξιόλογη μελέτη για τὸ μεγάλο Κάρλαυλ, τὸν τρόπο και τήν τέχνη μιὰς ἔρευνας κριτικής, βαθειᾶς, στοχαστικής, ἰσρορημένης, ἔξω από κάθε στοιχειὸ δασκαλισμοῦ και σχολαστικότητας, τόσο στο πνεύμα, ὅσο και στη γλωσσική μορφή. Μὰ τάχα μὴν τὸς φόβισε τὸ θλιβερό παράδειγμα τοῦ Μενάρδου;

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

BENIZELOS

Στή ματιὰ σου π' ἀστράφτει σὰν ἀχτίνα
Τὴν Ἑλλάδα τὰ μάτια μου θωρᾶνε.
Πλατιὰ τὰ σύνορα περικρατᾶνε
Τῆς φυλῆς μας ρόδα και τὰ κρίνα.
Πόλη, Θεσσαλονίκη, Σμύρνη, Ἀθήνα
Σὰν ἥλιοι τέσσερις λαμποκοπᾶνε
Μύριες πόλες μικρὲς χαμογελᾶνε,
Τὰ χωριουδάκια ἀνθίζουνε και κείνα.
Λάμπουν τὰ πέλαγα, οἱ στεριές, χρυσίζει
Ἡ Μεσόγειος, καρᾶβια σὰ μελίσσια
Πὰν κι ἔρχονται, κι ἡ γῆς πλούσια καρπίζει,
Χαίρεται ὁ κόσμος τὰ σπαρτὰ περίσσια.
Φεγγοβολᾶει ή Τέχνη, ἀνθεὶ μιὰ νέα
Μεγαλόπρεπη ζωή, και τρισωραία.

ή)δ)15.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

TRILUSSA. — Είτανε μιὰ φορὰ ένας περιβολάρης, που είχε τὸ κακό ν' ἀφαρτᾶζεται με τὸ παραμυθό. Σὰ δεν τοῦρχονταν κανένα πρᾶμα βολικό, θε μου φύλαε ! δεν είταν ἅγιος στο Συναξάρι που να μὴν τὸν κατεβάσῃ. Ὅλο τὸν Ἅγιο Παράδεισο τὸν ἔφερνε ἀνω κάτω με τὰ :

— Τὸ Σταυρό σου ! Τὸ καντήλι σου ! Τὴν Παναγιά σου !..

Θέ μου συχώρεσέ με !

Μιὰ μέρα κει που γύρεβε να κόψει ἕνα λάχανο, και λάθῆφθε και ξερριζωσε ἕνα κουνουπίδι, τᾶβαλε, ὅπως πάντα, μ' ἕνα φτωχὸ και ταπεινὸ μανιτάρι.

Μὰ τούτη τή φορὰ, πετιέται ὄξω ὁ Διάβολος και σου χρατώνει τὸν καλό σου, από κει που οἱ ὑπάλληλοι ἔχουνε τὰ πανταλόνια πιὸ πολὺ τριμμένα.

Ἡ χολή του ἔσπασε, σὰν εἶδε ψηλά να τραβιέται στὸν αέρα, ὁ κακόσορτος. Τὰ χρειάστη για κολὰ και ἀπάνου στην τρομάρα του θυμήθηκε να κάνη τὸ σταυρό του, να πη τήν προσευκή του και να παρακαλέση κείνα τὰ ἴδια πρόσωπα που λίγο πριν βλαστήμαε, για να τοῦ σώσουν.

— Θε μου, φώναξε, Χριστοῦλη μου ! Παρθένα μου Μαρία ! ... Λυπηθῆτε με !

Στὸ ἄκουσμα αὐτῶν τῶν ὀνομάτων, φυσικά ὁ διάβολος τὸν ἐπαράτησε και ὅπου φύγη-φύγη. Ὁ περιβολάρης ἦρθε σὰ σβοῦρα κάτω κ' ἔπεσε βαρὺς πάνω σε κάποια θυμωνιά, χωρὶς να πάθη τίποτα :

— Μωρὲ τ' είταν αὐτὸ ποῦπαθα ; Τὸ σταυρό του ! Τὸ καντήλι του ! Τὴν Παναγιά του !.. εἶπε πῆφτοντας.